

Обраћање Педија Ешдауна, високог представника за Босну и Херцеговину пред Међународним комитетом спаса

**“Подијељене заједнице, уништени животи: добијање дивљег рата
за мир”**

Увод

Прошле седмице смо моја супруга Џејн и ја провели ноћ код једне расељене босанске породице у њиховом дому, близу Вишеграда.

Од љепоте предјела застаје дах. Мјесто се налази високо у планинама одакле се пружа поглед на ријеку Дрину која тече долином неколико стотина метара ниже.

Заједно са нашим домаћином те ноћи, породицом Шеткић, сједили смо и пили чај, посматрајући залазак сунца, једва примјећујући облаке који су се пријетећи скупљали на хоризонту. Породица Шеткић живи у сада већ похабаном шатору који су добили од УНХЦР-а.

Већ након неколико минута, захватила нас је таква снажна олуја праћена градом, какву никада раније нисам доживио.

Комади леда директно су пробијали платно шатора и правили рупе на њему као да је изрешетан митраљезом. Пред нама је била влажна ноћ.

Ахмед и Зибија Шеткић, којима је преко седамдесет година, избјеглице су из Сарајева; двоје од 2 милиона избјеглих и интерно расељених лица колико их је настало у босанском рату. За Ахмеда, ово је трећи пут да му је кућа спаљена. Први пут су

то урадили Нијемци 1941. год. Други пут су му кућу спалиле усташе 1944. год.; а онда, 1992. Године, вођа србијанских паравојних формација, Аркан. Он је био најгори. Он иза себе није остављао ништа живо – ни жену, ни дијете, ни животињу.

Без обзира на све то, Ахмед се прије двије године вратио, очистио своју земљу, засадио нешто мало усјева, очистио своју кућу и започео да стрпљиво сакупља средства како би је поново изградио. И још увијек раде на томе, осам година након што је конфликт завршен.

Сурова збиља у којој се налазе Ахмед и Зибија, као и земља у којој живе, не појављује се више на нашим телевизијским екранима нити је на дневним редовима кључних међународних састанака.

Пажњу свијета закупиле су друге ствари.

Прво се десило Косово, затим Источни Тимор, па 11. септембар, затим Афганистан и сада Ирак.

Али у Босни и Херцеговини се из дана у дан, из године у годину наставља нимало захвална борба за добијање “дивљег рата за мир” како је то рекао Киплинг; и са сваким начињеним кораком, паралелно се одвијају напори на јачању безбједности не само у Босни и Херцеговини, него и у региону и шире.

Проблеми са којима се суочава породица Шеткић у тој долини с ону страну Европе указују на колосалне размјере овог задатка; вријеме које је потребно за његово извршење; потребу за сталном и истрајном вољом и улагањем средстава; неопходну улогу међународне заједнице.

Ови људи су такође и један мали примјер политичарима и креаторима политике широм свијета шта у ствари значи спољна политика на најосновнијем људском нивоу. Они су ту да нас подсјете зашто у овом тренутку када отпочињемо још један подухват изградње мира након рата – овог пута на Блиском истоку – морамо извући поуке из прошлости, и то брзо.

Ја ћу се за који тренутак свакако вратити на нека од искустава стечених у Босни и Херцеговини, која би се могла примијенити на Ирак, и на друге сличне мисије које ће неизбежно услиједити. Али прије тога, дозволите ми да кажем нешто о самој Босни и Херцеговини.

Помаци у Босни и Херцеговини

Много је скептика око нас.

Они гледају на тешкоће са којима се Босна и Херцеговина још увијек суочава, полазећи од настојања да се њене веома сложене структуре власти ставе у функцију, огромних економских изазова, до ескалације организованог криминала, и закључују да је све безнадежно. Урадили смо све што смо могли, кажу они, а ништа се није промијенило.

Ово апсолутно нема никакве везе са истином.

Гледати како се чине помаци у Босни и Херцеговини је помало као кад гледате како трава расте. Да би се то примијетило, мора се отићи са тога мјеста и враћати се у одговарајућим временским размацима.

Али, након година дубоког међународног ангажмана, ова земља се сада налази у далеко бољем стању него што је била у вријеме када је потписан Дејтонски споразум. И када се узме у обзир траума рата, искрено речено, оно што је остварено скоро да је за не повјеровати.

Што се тиче Босне и Херцеговине, најгоре је иза нас. Уз неколико изузетака, питања на којима сада радимо нису питања везана за конфликт, већ све више, срећом, познати изазови транзиције, које су Мађарска и Пољска и остала нова демократска друштва у Европи већ превладала.

Наравно, ми морамо завршити овај задатак. Али ако то урадимо, а сигуран сам да хоћемо, на примјеру Босне и Херцеговине ћемо показати да је могуће створити трајан мир, чак и из рушевина

жестоког етничког сукоба.

Прије осам година, Босна и Херцеговина је била поцијепана, разбијена и на смрт рањена земља, након четири године рата у којем је погинуло четврт милиона од њених четири милиона становника, док су се Милошевић и Туђман погађали око њене територије. Туђман је данас мртав, Милошевић је у Хагу, а њихове државе су данас усмјерене не на територијалну експанзију него на европску интеграцију.

На крају рата, Босна и Херцеговина имала је три војске и преко 400.000 људи под оружјем; данас је остало само 16.000 војника, а до краја године они ће бити подведени под јединствен систем команде и контроле.

Даље, Босна и Херцеговина имала је три тајне службе. До краја ове године имаће само једну.

Чак и након потписивања споразума, било је незамисливо слободно путовати по земљи. Сада је то нормална ствар.

До тренутка када су борбе престале, већина стамбеног фонда била је јако оштећена. Данас је већи дио поправљен а све комуналне службе функционишу.

Прије осам година, Босна и Херцеговина је била у економском расулу без опште прихваћене валуте. Сада имамо централну банку, стабилну валуту и скоро најнижу стопу инфлације на Балкану.

А можда највеће постигнуће од свега јесте да се милион људи који су брутално истјеривани из запаљених домова и силовани, сада вратило кући. Ми смо у Босни и Херцеговини истински остварили основно људско право које је, нажалост, на другим мјестима постојало само на папиру, тј. право избјеглица на повратак кући.

Ми смо успоставили стандард и створили смо преседан. Рат више никада нећи бити као што је био раније. Зло је на неки начин

уроило и добром.

Према томе, напредак јесте постигнут.

Ако дођете у Сарајево, као и хиљаде људи који сваке зиме долазе на скијање а сваког љета на међународни џез и филм фестивал, сигурно ћете видјети зграде изрешетане мецима. Али исто тако ћете видјети препуне кафиће и ресторане, модерне куће и све остало што прати данашње живљење у Европи, од центара за врт до продавница по принципу “уради-сам”. То је далеко од оних дана када сам се провлачио кроз тунел и пребацивао кроз “снајперски сокак” у оклопном транспортеру, уз грмљавину граната и звук пушчане паљбе.

Полако али сигурно, Босна и Херцеговина постаје “нормална” земља.

Можда је потребно мало времена, али ми поново састављамо “тетиве мира” како је рекао Винстон Черчил.

То је разлог што се породица као што је Шеткић, са правом нада да ће успјети и да ће се њихова дјеца моћи коначно вратити кући.

Да будемо јасни, пред Босном и Херцеговином су још увијек велики проблеми; проблеми који се чине још комплекснијим и теже рјешивим када се посматрају кроз искривљујуће сочиво троструке етничке призме.

Још морамо урадити доста тога; посебно морамо радити на успостављању владавине права и трансформацији економије, што и јесте разлог да сам по доласку у БиХ прије годину дана рекао да су моји приоритети правда и посао.

Међутим, изван жиже свјетских медија, много уложеног труда почиње да се исплаћује.

Након шест година интензивног рада, УН су окончале херкуловски задатак смањивања броја полицајаца, осигурања њихове обуке и додјеле сертификата за рад. Нова Полицијска мисија Европске

уније ће сада пратити даље одвијање овог процеса све до његовог окончања.

Спровођемо реформу правосуђа и реструктурирамо судски систем.

Међународни и босански правници су заједнички израдили нове и модерне кривичне и грађанске законе који ће омогућити да буде лакше осудити кривце и заштитити невине.

Ојачали смо наше међународне капацитете за спровођење истрага и прикупљање обавјештајних података о кривичним радњама како би се пружила помоћ полицијским снагама у гоњењу крупних криминалаца.

При новом Суду БиХ формирали смо посебан одјел, у којем су запослене међународне и домаће судије и тужиоци, за рјешавање случајева организованог криминала.

Прошлог мјесеца овај нови одјел је преузео свој први предмет – суђење у до сада највећем случају трговине људима забиљеженом у босанској историји.

У области економије радимо на рјешавању проблема у постојећем систему индиректног опорезивања, који је изузетно омиљен код криминалаца и корумпираних особа, у оквиру којег различите управе прикупљају различите порезе по различитим пореским стопама. Ускоро ћемо уз помоћ Европске комисије имати једну модерну и транспарентну Пореску управу која ће се бавити царинама, акцизама и јединственим системом ПДВ-а.

Такође смо ангажовани на великим структуралним економским реформама које су морале спровести све земље у транзицији – од реформе тржишта рада до приватизације, од реформе стечајних судова до реформе јавне управе.

Искуства која се могу примијенити у другим земљама

Оно што смо у протеклих неколико година видјели у Босни и Херцеговини и на Балкану у цјелини је да се ствари заиста могу промијенити. Међутим, то захтијева дугогодишњи маратонски

напор.

Наравно, све до прије извјесног времена такозвана “изградња државе” је у неким круговима исмијавана и сматрана наивним и скупим међународним “социјалним радом” – нека врста Савјета општине Хакни, али глобалних размјера. Стварност је сасвим другачија. Термин “изградња државе” је увијек значио да се ствари називају погрешним именом— државе се не могу градити у смислу да међународна заједница не може наметнути осјећања емоционалне повезаности и патриотизма које државност подразумијева. Та осјећања се развијају природно или се никада не развију. Међутим, можемо и морамо помоћи неуспјешним државама да успоставе оперативне органе власти јер уколико то не учинимо те неуспјешне државе врло лако постају зараћене стране или уточишта терориста. Није довољно само промијенити режим, иза себе морамо оставити нешто боље од онога што је раније постојало. Тимови који сада раде на изградњи Ирака или Авганистана су дио борбе против тероризма у истој мјери у којој су то авиони Б 52 или борбене јединице на носачима авиона.

У протекле двије деценије постали смо добри, изузетно добри у побјеђивању у кратким, оштрим, модерним ратовима. Сада побјеђујемо скоро механички.

Међутим, далеко смо слабији у извршавању тешког задатка изградње мира који слиједи након рата, а за који је потребно имати стрпљења и доста средстава.

Можда има назнака да брза побједа Коалиције у Ираку овај пут значи да се ствари почињу мијењати.

Дан после пада Багдада, телефони у Сарајеву нису престајали звонити.

Моји сарадници у кабинету примили су безброј телефонских позива и питања о искуствима из Босне и Херцеговине која би могла бити корисна за задатке који су пред нама у Ираку.

Показало се да је промјена режима, да погрешно цитирам Винстона Черчила, није био крај, па чак ни почетак краја проблема у Ираку. То је био тек крај почетка. Било је јасно да ће следећа фаза, на свој начин, бити исто тако велики изазов и понекад исто толико опасна. Тако се и показало.

Дакле, шта наша искуства стечена у Босни и Херцеговини и у другим земљама могу значити за Ирак и све будуће мисије те врсте?

Наравно, свјестан сам да су ове двије земље изузетно различите.

У настојањима да изградимо недавно успостављени мир, морамо бити једнако опрезни као што смо били у вођењу недавно завршеног рата. Свака ситуација је другачија.

Ирак је преко десет пута већи од Босне и Херцеговине. У Ираку је рат трајао мање од 4 седмице, у БиХ је трајао 4 године.

У БиХ су скоро све куће биле оштећене, а велики дио инфраструктуре је уништен. У Ираку је ниво штета, пропорционално гледано, далеко мањи.

Четири године рата у Босни и Херцеговини су произвеле велики број ратних злочинаца од којих су многи још увијек на слободи. Двадесет и пет година партијског режима странке БАС произвеле су другачију врсту трауме код Ирачана које ће требати рјешавати на другачији али једнако одлучан начин.

И можда што је најважније од свега, Босна и Херцеговина, која је изузетно лијепа земља никада није имала велика природна богатства. Ирак је с друге стране, друга земља у свијету по количини нафтиних резерви које посједује. Финансирање обнове земље је дугорочно осигурано и не зависи искључиво од међународне добротворне помоћи.

Дакле, разлике су велике.

Међутим, неке ствари су исте, а нека општа искуства која смо

стекли су довољно значајна да их вриједи размотрити.

Принципи мировног процеса

Рекао бих да постоји седам општих принципа – седам основних начела мировног процеса – који се мање-више могу универзално примијенити.

Први принцип је постојање доброг плана од којег не треба одступати. План је потребно израдити не на крају, него итекако унапријед, јер он треба бити саставни дио војне кампање. Због тога што се прелаз са ратовања на мировни процес може десити буквално преко ноћи. У Ираку смо заправо видјели да се ове двије ствари могу одвијати скоро симултано – како трупе могу једног момента бити укључене у изузетно интензиван сукоб а у сљедећем тренутку обављати полицијске дужности, затим надзирати расподјелу хуманитарне помоћи те након тога, за само пар тренутака, опет учествовати у борбама, а све то року од само неколико сати. То је за њих изузетно тешко. То су нове способности, а већина војника није прошла обуку за њихово стицање, нити је навикнута да их користи. Међутим, то су способности које ће војници сада морати научити јер током првих пресудних дана у жестокој борби за мир, до доласка полиције и управника, све зависи од њих.

У Босни и Херцеговини након завршетка рата нисмо имали такав план за реконструкцију земље. Наиме, тек смо у протеклих неколико мјесеци коначно израдили План имплементације мисије у којем смо јасно навели које циљеве покушавамо остварити, на који начин и у којем року.

У хаотичном времену након сукоба, врло је лако лутати од немила до недрага и изгубити из вида кључне стратешке циљеве. У планирању послеријатног периода морамо постати једнако успјешни као што смо у планирању самог рата.

Други принцип, као што смо видјели у БиХ, на Косову, у Авганистану и сада Ираку, је што брже успостављање владавине права, што је основни приоритет. Први сати су пресудни.

Криминал и корупција прате рат попут тамне сјенке. Они користе простор који остаје након рата скоро одмах након што умукне оружје. Уколико се владавина права не успостави у врло кратком року, криминал и корупција ће врло брзо инфицирати политички организам, заразити његове органе, угушити његове ресурсе и угрозити његове шансе за опоравак.

Ово је прије свега била грешка коју смо направили у БиХ. На почетку смо превидјели неке велике грешке, док су пред НАТО-овим мировњацима, припадници српских паравојних снага силом “чистили” сарајевска предграђа.

Нисмо спријечили осветничке нападе на Србе у првим седмицама НАТО-вог присуства на Косову, што је од тада па до данас имало огроман утицај на мисију.

Сасвим је јасно да се са истим потешкоћама суочавамо и у Ираку, упркос херојским напорима које предузимају трупе на терену.

Далеко је важније што прије успоставити владавину права, него што прије успоставити демократију. Јер демократија брзо постаје угрожена уколико није успостављена владавина права.

У Босни и Херцеговини смо погрешно поставили приоритете. Можда је то због тога што смо жељели брзо напустити земљу и што смо мислили да ће нам избори помоћи да предамо власт и одемо.

Тако смо у периоду од шест година инсистирали на одржавању избора шест пута, а сваке године је на изборе излазио све мањи број гласача. Међутим, за то исто вријеме једва да смо успјели иза решетака ставити шест највећих криминалаца.

Сада започињемо битку за владавину права у Босни и Херцеговини. То ће бити тешка битка јер се води против устоличеног непријатеља који досеже у сваки кутак политике, власти и државе. А битка је још тежа него што би била да смо владавину права означили својим првим задатком током прве, а не шесте године.

Трећа лекција је да је од суштинског значаја од самог почетка ићи пуном снагом. У војном аспекту то значи одмах успоставити свој кредибилитет. Што снажније мировне снаге одговоре на све почетне изазове својим овлашћењима, то ће се са мање изазова сresti у будућности. То значи имати довољно трупа на самом почетку и смањивати њихов број како долази до побољшања ситуације. У почетку смо у Босни и Херцеговини имали 60.000 војника. Њихов број сада износи 12.000, а следеће године тај број ће бити још мањи.

У цивилном аспекту ићи пуном снагом, значи започети са овлашћењима која су потребна да би се обавио неки задатак, а не добијати та овлашћења касније.

Мој претходник у БиХ, бивши премијер Шведске, Карл Билт је славно стигао у Сарајево са кофером пуним новца, шачицом особља и то је било све. Морао је молити, посуђивати и красти да би покренуо своју мисију. Направио је чуда, али тек када је он отишао са ове функције, међународна заједница је његовом наследнику дала јака – неко би рекао драконска- извршна овлашћења која високи представник у Босни и Херцеговини сада посједује.

Ово укључује овлашћења да наметне законске акте и смијени званичнике и политичаре који опструишу спровођење Мировног споразума. Прије тога, међународни званичници су били у апсурдној позицији да морају преговарати са све три стране у конфликту, често са истим оним људима који су били покретачка снага конфликта и профитери из истог, око најневажнијих питања.

Боље је кренути са јаким овлашћењима и онда их се што прије одрицати, него започети са slabим овлашћењима и сувише касно бити приморан давати јача овлашћења.

Четврти принцип је да је од суштинског значаја што је прије могуће започети главне структуралне реформе – од почетка рада царинске службе или поуздане пореске основе, реформе

полицијских снага и државне службе, до реструктурирања и процјене судства те трансформације оружаних снага. Дугорочни успјех увијек зависи о овим темељним реформама: што прије се започне с њима, прије ће бити завршене.

Суштинско је – и то је мој пети принцип – да се међународна заједница у тој земљи организује на начин који ће јој омогућити да дјелује и доноси одлуке. Не можете ратом уништене заједнице поновно изградити путем комисија нити путем даљинског управљача са удаљености од неколико хиљада километара. То морају учинити људи на терену, а они морају посједовати овлаштења – и уживати повјерење – да би предводили тај процес.

То може значити – као у БиХ- већи ангажман здружених снага свих особа које су вољне да раде. Вјерујем да смо случајно у Босни и Херцеговини успјели да створимо *ад хоц* аранжман који добро дјелује. Извјештавам Управном одбору Савјета за имплементацију мира – у основи кључним земљама које су укључене у спровођење Дејтонског споразума.

Канцеларија високог представника је у Дејтону основана као *ад хоц* институција задужена за надгледање имплементације цивилног дијела мировног споразума. Стабилизационе снаге предвођене НАТО-ом – СФОР – имају одговорност за имплементацију војних и безбједносних аспеката.

Два пута годишње извјештавам Савјет Безбједности УН-а путем Генералног секретара УН-а, али нисам званично одговоран том тијелу.

Као питање политичке сврсисходности, ОХР је основан као тијело које се налази изван породице УН-а, али је временом овај аранжман показао неке предности.

- Са собом доноси флексибилност у дјеловању, извјештавању и финансирању.
- Допушта већу слободу дјеловања од оне која је дата сестринској организацији, УНМИК на Косову, која је

директно одговорна структурама УН-а и често у прошлости била микро руковођена десет хиљада километара удаљеном машинеријом из Њујорка.

- Овлаштења дата високом представнику – свеобухватнија од оних датих шефу Мисије УН-а – су се доказале непроцјењивим за одржавање ефикасности ове привремене мисије.

Ове карактеристике су омогућиле особама које су се смјењивале на функцији високог представника да брзо и одлучно реагују на веома разнолике ситуације које су се појављивале у току имплементације мира.

Шести принцип се тиче значаја изузетно блиске везе између војног и цивилног аспекта мировне имплементације. Цивили зависе од војске ако желе успјех, а војска зависи од цивила: и једни и други требају способности оних других. Цивилни управници морају знати да могу рачунати на војну подршку ако и кад им она затреба. Требају бити у стању да се супроставе екстремистима увјерени да ће војска бити ту да им да подршку. Потребна им је помоћ војске у свему, почевши од рашчишћавања мина до осигуравања безбједног и сигурног окружења за њихове задатке који се протежу од ексхумација до повратка избјеглица. Ово је област у којој смо у задњим годинама постигли изузетан напредак: војска је сада много боље прилагођена потребама цивилних управника. Искуство британских и америчких трупа на улицама Бање Луке и Брчког у свим областима, од патролирања до малих економских пројеката добре воље је било од користи у Багдаду и Басри.

Задња лекција је можда и најважнија.

Та лекција не треба изненадити било кога од нас пошто се доказала истинитом након другог свјетског рата са Маршаловим планом, а доказала се као истина и у сваком већем конфликту након тога.

Чињеница је да изградња траје много дуже него уништавање.

То је истина – буквална истина- на плану кућа, домова, мостова, електрана.

Али то је још више истина на плану институција – професионалних полицијских снага, независног судства, судова, државне службе, законодавних и извршних тијела, слободних и одговорних емитера и новина, активног грађанског друштва.

Инсталирање софтвера слободног и отвореног друштва је посао који захтијева времена. То се не може учинити – како смо то у почетку тврдили у Босни и Херцеговини- за годину или слично. Требамо избјегавати да постављамо рокове те се требамо припремити на дужи временски период. Очување мира треба мјерити у деценијама а не мјесецима. Након скоро деценије, приближавамо се успјеху у БиХ: али за то је требала чврста одређеност.

Последњи амерички командант стабилизационих снага у БиХ под водством НАТО-а, који ми је постао близак и цијењен пријатељ, је имао изванредну тексашку ријеч за овај појам.

“Оно што нам треба овдје”, говорио ми је “је истрајност.”

То је управо оно што нам треба – у Косову, Источном Тимору, Авганистану и у Ираку: политичка воља, јединство циља, и чиста издржљивост да међународна заједница свој посао заврши до краја и постигне трајни успјех.

То значи остајање до краја и придржавање тог циља дуго након што утицај ЦНН-а престане.

Телевизија је постала добро средство да се власти покрену на интервенцију; али није тако успјешна када треба негдје остати док не постане сигурна да су власти завршиле посао.

Босна и ЕУ

Још увијек нисмо завршили тај посао у Босни, иако смо на путу стабилног напретка, како сам већ описао.

Али, посао морамо завршити.

Често се чује да ћемо, уколико се прерано повучемо, угрозити све што смо до сада уложили и постигли. А то је сасвим тачна тврдња.

Међутим, оно што нам је заиста потребно у Босни и Херцеговини није стратегија повлачења; потребна је стратегија транзиције. А то је можда осми принцип. Уколико се успјешно успостави мир, уколико заживи и постане неповратно стање, биће потребно одредити политички циљ. За Ирак, тај циљ може бити демократска и просперитетна држава на Блиском Истоку на којем влада мир и сигурност. За Босну, то је Европа.

Босна је, као и остале земље Балкана, дио Европе.

Све што се дешава на овом дијелу нашег континента директно утиче на остале дијелове континента.

Географски и политички гледано, ми дијелимо исту судбину.

Зато је политичка одлука коју мора донијети Европа сасвим јасна: или ћемо пренијети стабилност на регију Балкана, или ће, како смо већ имали прилику видјети, Балкан уносити нестабилност у остали дио Европе.

То је непобитна и апсолутна чињеница.

Због тога је у Босни и осталим земљама Балкана улога Европске уније од примарног значаја.

Изгледи за чланство у Европској унији су можда најјаче средство која нам је на располагању за успостављање стабилности.

У цијелој средњој и источној Европи смо видјели примјере до каквих промјена могу довести ти изгледи.

Послије распада Совјетске империје, није се подразумијевало да у већини земаља које су настале од ње, неће бити сукоба и

крвопролића.

За чињеницу да се – са изузетком земаља на Балкану – тај процес одвијао углавном мирно великим дијелом су заслужни тијесно повезани стабилизациони утицаји НАТО-а и Европске уније.

Европска унија је дјеловала као магнет према којем су бивше комунистичке земље од Естоније до Словачке могле усмјеравати своје компасе и управљати стабилним курсом реформи.

Данас је већина земаља средње и источне Европе у завршној фази пријема у ЕУ.

Земље западног Балкана сада крећу истим путем, ка истом циљу. Али оне су у предности, имајући у виду да су други који су кренули прије њих зацртали курс и обиљежили опасности.

Сутра путујем у Солун на Самит европских земаља. Тај састанак, који организује грчко Предсједништво, окупиће лидере земаља западног Балкана и њихових партнера у ЕУ.

То је врло важна прилика зато што ће дати шансу ЕУ да на увјерљив начин покаже замљама Балкана како жели да се оне придруже Унији чим испуне неопходне стандарде – но без икаквих “ако” и “али”.

Надам се да ће из Солуна бити упућена јасна и гласна порука. Зато што се није увијек чула – или заправо у ранијим приликама није ни изговарана тако јасно како је могла бити.

Свјестан сам под каквим су политичким притиском неке инстанце ЕУ по питању њеног проширивања. Али Европа има посебну одговорност на Балкану – због своје прошлости, а сада и због будућности.

Не можемо промијенити историју Балкана.

Али можемо и морамо помоћи у одређивању будућности ове регије.

За то ће бити потребно вођство. За то ће бити потребно наставити са значајним финансијским издвајањима. Биће неопходно задржати политички интерес, нарочито у ситуацији када се на међународној сцени гомилају нови и узбудљиви приоритети.

То подразумејева да Европска унија мора имати све што је потребно да правовремено доноси одлуке по питањима која у крајњој инстанци утичу на њену властиту сигурност. То подразумејева стављање на располагање Унији свих средстава утицаја и моћи, од процеса стабилизације и придруживања, до забрана издавања виза онима који пружају помоћ особама оптуженим за ратне злочине, до трговинске политике и финансијске помоћи.

Ми користимо сва ова средства много активније него што смо то радили у прошлости, у великој мјери захваљујући неуморним напорима Хавијера Солане и Криса Патена који су урадили више од било кога да ЕУ учине дијелом балканске стварности.

Међутим, има још простора за побољања.

Процес који су они почели мора се довршити. Требаће још много времена да многобројне комисије у Бриселу почну доносити одлуке брзином коју захтијевају људи на терену. Још увијек умјесто одважне и одлучне акције преовладава мистериозна институционална спорост. Још увијек има сувише ривалитета између институција и недовољно осјећања за рад у јединственом интегрисаном тиму. Све то, понекад врло озбиљно, а увијек на велико разочарење, штети способности ЕУ да оствари свој, потенцијално огроман, политички ауторитет чак и на Балкану, гдје, за разлику од Ирака, влада стварна заједничка европска политика коју у великој мјери подржавају преко Атлантика.

Завршно размишљање.

Зашто се чини да смо осуђени да увијек изнова измишљамо топлу воду када се ради о очувању мира? Уколико је, како ја претпостављам, успостављање мира кључни елемент моћи у

модерном свијету, зар немамо аргумент да за свјетске политичаре, дипломате и војнике оснујемо неку врсту званичне установе за школовање која би истовремено могла служити и као архива најбољих метода и искустава са терена? Све више се показује како су то вјештине које се могу пренијети другима. Погледајте само биографије особа које су позване да служе у цивилној управи у Ираку. Босна, Косово, Источни Тимур, Авганистан. Њихова имена се увијек изнова појављују, из оправданих разлога.

Закључак

Пред нама је задатак да у Босни одржимо мир. Да довршимо оно што смо започели.

Ми, припадници међународне заједнице, смо правили грешке у тој земљи.

Ипак смо остали уз њу. И та чињеница, уз храброст и изузетне квалитете поштених грађана Босне и Херцеговине, значи да смо, упркос свему, готово достигли степен када БиХ може кренути својим властитим путем у свијет као нормална и стабилна земља.

Међутим, било би трагично уколико бисмо трагедију Босне учинили још тежом, тако што бисмо у настојању да рјешавамо сличне проблеме на неком другом мјесту занемарили искуства која смо тамо стекли у претходних седам година.

Због Ахмеда и Зибије Шеткић, у њиховом похабаном шатору на обронку балканске планине, вјерујем да смо коначно почели добијати сурову борбу за мир у њиховој малој земљи.

Не могу а да се не надам да можемо добити ту битку са мање грешака и већом ефикасношћу за десетине хиљада других људи попут њих на неком другом мјесту у свијету.